

Lolita — NEVAINĪBAS UN NEKĪTRĪBAS APVIENOJUMS

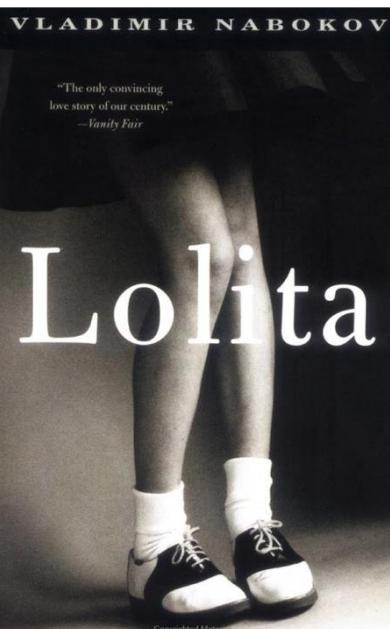
Sjū Laiona galvenajā lomā filmā «Lolita» (1962. g.)

Vladimira Nabokova ro-māns «Lolita» dienas gaismu ieraudzīja Parīzē 1955. gadā. Pateicoties skandalozajam sižetam un erotiskajām ainām, grāmata kļuva par bestselleru. Taču diez vai rakstnieks varēja paredzēt, ka dos vārdu vienam no

20. gadsimta otrās puses modes kulta imidžiem. Ar vieglu roku atklājot pasaulei provokatīvo milasstāstu par attiecībām starp jauniņo nimfomāni un cienījama vecuma vīrieti, Lolitas tēls izgāja no literatūras žanra rāmjiem. Lolita kļuva par pirmsvēstnesi hīpiju tēlam, kas aizņemās no viņas infantilismu, nepaklausību un bezkaunību. Literatūras personāžs pārtapa modes ikonā.

Konstantīns Bogomolovs,
imidža dizaineris un modes analītiķis

VARBŪT NE VISI IR LASĪJUŠI VLADIMIRA NABOKOVA ROMĀNU «LOLITA», TAČU GALVENĀS VARONES TĒLU ZINA VISI. TAS KĻUVIS PAR VIENU MODES KULTA IMIDŽIEM UN JOPROJĀM ATRODAS MODES VIRSOTNĒ.

VIZUĀLĀ TĒLA ELEMENTI

● FAKTŪRA

Lolitas tēla būtiskas ir vizuālās pazīmes — bērnišķīgi vaibsti, pusaudzes stūrainums. Tām, kuras apveltītas ar pieaugušu sieviešu formām, šis imidzs neiederas, jo ir risks pārvērsties par pieaugušu sievieti, kas spēlē mazu meitenīti, un šāds tēls neglaimo.

● FRIZŪRA

Galvenokārt dabīgs matu tonis, gaišs — it kā nedaudz pabalējis saulē pēc brīvdienām, kas pavadītas pie vecmāmiņas laukos. Rudais tonis piešķir tēlam vairāk bezkaunības un huligānisma. Matu griezumā vērojamas 60. gadu variācijas, bet obligāti savienojumā ar nevērīgu tekstu — «aizmirsu sakemmīties». Mitri mati piedod tēlam neķītrību.

● MEIKAPS

Meikaps veidots uz kontrastiem — infantils fons un it kā nevieta esoši seksuāli signāli. Piemēram, nevainīgas bērna lūpiņas savienojumā ar nevērīgi uzkrāsotām acīm. Vai arī — nevižīgi uzklāta koša lūpu krāsa savienojumā ar rudām skropstām un vasaras raibumiņiem uz deguna.

Tvigja ar savu nevainīgo bērna skatienu apvienojumā ar demonstratīvu melnu meikapu uz acīm.

Spiļgts meikaps, jutekliskas lūpas, nevainīgs skatiens Brižitas Bardo izpildījumā — tālaika viens no viriešu savaldzināšanas ieročiem.

● GARDEROBE

Garderobē pārsvarā iezīmējas bērnišķīgi motīvi — A silueta minisvārki, *baby doll* mazā kleitiņa, skolas formas un apakšveļas stila elementi, bantītes un mežģīnes. Detaļu savienojums — nevainība un seksuāla provokācija: bērnišķīgas zeķes ar «*mammmas*» kūrpēm ar papēdi, skolas svārki un tiklinzeķes, pliša rotātālieta un cigarette, tintes atstātas pēdas uz pirkstiem un spilgta nagu laka.

Brižita Bardo bija viena no aktrisēm, kas Lolitas tēla iezīmes — bērnišķīgu kaprīzi ar seksuālu atbrīvotību — pielietoja savā tēlā.

Taču, lai klūtu par modes produktu, tēlam bija nepieciešama vizuālā iemīesošanās. Tas notika 1962. gadā līdz ar Stenlija Kubrika filmas «*Lolita*» iznāšanu, kurā debitēja četrapadsmītgadīgā Sjū Laiona. Tieši viņas vizuālais tēls pēc filmas parādīšanās uz ekrāna kļuva par pirmo paraugu daudzām atdarinātājām.

Kas īpašs bija šajā meitenē — pusaudzē? Pavisam vienkārši! Nevainības un neķītrības apvienojums salikumā ar bērnišķīgu stūrainību un seksuālu provokāciju, neaizsargātību un izaicinājumu, skolas kleitiņu un lūpu krāsu. Katrā no šīm detaļām bija pazīstama pasaulei jau agrāk. Piemēram, *baby look* tēlā (meitene — bērns) ar baltām zekītēm kājās, īsām, kuplām, zvanveida piedurknēm un rozā konfekti mutē; vai pretstats *bad girl* tēls (slikta meitene) ar vulgāru meikapu un cigaretī rokā. Taču Lolitas tēla šie pretstatī savienojās ie-priekš neredzētā salikumā.

LOLITA FASHION

60. gadu vidū Lolitas tēla iezīmes pielie-toja daudzas aktrises, dziedātājas un modeles. Pirmām kārtām Tvigja ar savām nevainīgām lūpiņām, bērna skatienu un demonstratīvu, melnu meikapu uz acīm. Brižita Bardo sevī iemiesoja bērnišķīgu kaprīzi ar seksuālu atbrīvotību. Džeina Birkina, Mija Ferova, Katrīna Denēva... Turklat Lolitas imidžu tiražēja arī 60. gadu komercmode. Tajā laikā parādījās kulta minisvārki, kuros interpretēja populārākie desmitgades modes dizaineri — Mērija Kuanta, André Kurēžs un Īvs Sentlorāns. Nedaudz paplatināti un superīsi, tie atgādina pirmsskolas vecuma meitenes svārcīpus un tajā pašā laikā ir tik atklāti seksuāli. Neaizsargāts bērnišķīgums un atkailināts naturālisms, nevainība un izvīrtība — ideāls Lolitas tēla raksturojums. Taču ikviens modes produkts agrāk vai velāk kļūst vecmodigs. Lolitas imidzs no modes izgāja 70. gadu beigās. Sjū Laiona un Tvigja izauga, bet būt par Lolitu, ja tev ir ap 40, nav visai glaimojoši.

Keita Mosa (1990. gadi)

Jaunā paaudze, ieguvusi seksuālo brīvību, kurai kērās klāt hipiji un Lolitas. 60. gados, seksualitāti izmantoja kā normu. Tajā nebija ne protesta, ne provokācijas, ne kārdinošās nepieejamības un nepareizības. 70. gadu diskostils un 80. gadu «jaunais vilnis» (*new wave*) noveda seksualitāti līdz pilnīgai atklātībai, bet tajā pašā laikā padarīja to pareizu, pieaugušu un atlautu. No tās pazuda bērnišķīgums un līdz ar to arī neķītrība.

LOLITAS TĒLS PĀRSTĀJIS
BŪT PIAUGUŠU VĪRIEŠU
SAVALDZINĀŠANAS
LĪDZEKLIS — TAS
VIENKĀRŠI IR
VAKARDIENAS BĒRNA
IZPAUSMES VEIDS.

Skandalozais plakāts, kurā Keita Mosa reklamē Kalvina Kleina vīriešu aromātu «Obsession».

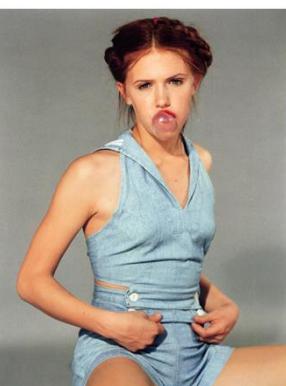
INFANTILISMA EPIDĒMIJA

Lolitas tēls atgriezās 90. gados, jo mode kopā ar vēsturi veica kārtējo ceļu pa spirāli. Pagāja 30 gadu — izauga pirmo Lolitu mazbērni, kuri, kā tas raksturīgs jauniešiem, metās kritizēt vecākus. Viss, kas bija 80. gados, jaunajai paaudzei šķita pārāk buržuāzisks, vienveidīgs un pareizs.

Amerikāņu dizaineris Kalvins Kleins viens no pirmajiem uztvēra 90. gadu paaudzes noskaņojumu un pauða pasaulei Lolitas tēla atgriešanos stūrainās anglietes Keitas Mosas personā. Tieši viņš Keitu Mosu pārvērtā par topmodeli, izveidojot

Topmodeli Natālija Vodjanova (2001. g.)

Dominika Sveina galvenajā lomā filmā «Lolita» (1997. g.)

par galveno varoni savās reklāmas kampaņās un modes skatēs. Atliek atcerēties skandalozo vīriešu aromātu «Obsession» reklāmu, kurā Keita Mosa parādās kaila, guļot uz melna dīvāna. Lai gan tajā laikā Keita Mosa bija pilngadīga, Kalvinu Kleinu mēģināja vainot pedofilijas propagandēšanā.

Pateicoties Keitai Mosai, kuru nereti dēvēja par jauno Twigiju, 90. gados notika īsta revolūcija modeļu biznesā. Piecpadsmitgadīgajām nimfomānēm parvērās durvis uz modeļu biznesu, bet pieaugušām topskaistulēm vairs nebija vietas un nekas cits neatlika, kā aiziet pensijā.

SKANDĀLS VAI DZĪVES NORMA?

Infantilisma epidēmija no modes pasaules pārgāja šovbiznesā. Uz slavas viļņa Lolitas tēls 90. gados atdzima līdz ar jaunās franču aktrises un dziedātājas Vanesas Paradī parādišanos. Spilgtākie piemēri — lomas filmās «Baltās kāzas» 1989. gadā un «Eliza» 1995. gadā, kur Vanesa loti precīzi, bet bez mājiena uz retro atveido tēlu, kas balstās uz kontrastu harmoniju starp enģeļa nevainību un velnišķigu neķītrību.

Un visbeidzot 1997. gadā iznāca kārtējais Nabokova romāna «Lolita» ekranizējums ar Džeremiju Aironsu un Dominiku Sveinu galveno varonu lomās. Kas attiecas uz filmas mākslinieciskajām vērtībām, strīdu bija ne mazums. Taču par

vienu gan šaubu nebija: Lolitas imidzs tieka atveidots nevainojami un laikmetīgi, varētu pat teikt — komerciāli moderni: Lolita ar bērnišķīgajām bizītēm un zobu plātīti mutē guļ zālienā, tērpusies ķermēnām pielipušā, slapjā kleitiņā, pārlapojot žurnāla lappuses, kurās attēloti seksuālu Holivudas skaistuļu portreti; Lolita, gērbta skolas formā, nekaunīgi izpleš kāju, lai uzlakotu nagus; Lolita, bērnišķīgi neaizsargāta, baltā naktskreklā sēž uz gultas malas, bet uz lūpām nevižīgi uzklāta sarkanā lūpu krāsa... Vārdu sakot — gatavas bildes žurnāliem.

No vēlākajiem piemēriem var nosaukt meitenes no grupas «Tatu» un dziedātāju Avrilu Lavinju. 21. gadsimta sākumā viņas radija ipaši modernu versiju šim tēlam, nekopējot ne Sjū Laionu, ne Twigiju, ne Keitu Mosu. Modes industrija tēmu turpināja 2000.–2010. gada topmodelēs, tajā skaitā Džemma Vorda, Saša Pivovarova, Dženifera Paga. Lolitas tēls nostabilizējās mode un kļuva par jauniesu klasiku.

Sobrīd šis tēls vairs nešķiet tik bīstams, tik skandalozs, kā tas bija pirms pusgadsimta. Šodien tā ir norma. Lolitas tēls pārstājis būt pieaugušu vīriešu savaldzināšanas līdzeklis — tas vienkārši ir vakardienas bērna izpausmes veids. Šis tēls vienmēr ir interesants ar to, ka tajā iespējams ietvert kontrastus, apvienojot bērnišķību ar seksualitāti, pareizumu ar provokāciju, kam nav vienotas klišējas, bet ir daudz iespēju atrast aizvien jaunas receptes.

Tam ir tikai viens ierobežojums — vecums. □

«Tatu» meitenes daudzu atmiņā paliks ar savu provokatīvo tēlu un uzvedību.